

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Role neziskového sektoru v oblasti imigrace

Pavla Kratochvílová

Plzeň 2011

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

Role neziskového sektoru v oblasti imigrace

Pavla Kratochvílová

Vedoucí práce:

Mgr. Alena Pařízková

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2011

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2011

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Aleně Pařízkové za odborné vedení bakalářské práce a za její rady, které mi pomohly úspěšně práci dokončit.

Obsah

1	ÚVOD	1
1.1	Cíl	2
2	TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1	Migrace	3
2.2	Kategorie migrantů.....	5
2.2.1	Kategorie migrantů podle legislativy.....	5
2.2.2	Kategorie migrantů podle víza.....	7
2.3	Integrace cizinců.....	8
2.3.1	Překážky migrantů při integraci	11
2.3.2	Situace migrantů v Plzeňském kraji	13
2.4	Klasifikace nestátních neziskových organizací.....	14
2.4.1	Role nestátních neziskových organizací ve společnosti	15
2.4.2	Nestátní neziskové organizace v České republice.....	17
2.5	Granty a dotace.....	17
2.5.1	Evropská unie.....	18
2.5.2	Ministerstvo práce a sociálních věcí.....	18
2.5.3	Magistráty krajských měst.....	18
3	METODOLOGIE	19
3.1	Etické aspekty výzkumu	20
4	EMPIRICKÁ ČÁST	22
4.1	Představení neziskových organizací	22
4.1.1	Organizace Martina	22
4.1.2	Organizace Pepa.....	23

4.2	Služby	24
4.2.1	Organizace Martina - služby.....	24
4.2.2	Organizace Pepa – služby	27
4.2.3	Porovnání služeb obou organizací	29
4.3	Dotace	30
4.3.1	Organizace Martina - dotace	30
4.3.2	Organizace Pepa – dotace	32
4.3.3	Porovnání dotací obou organizací.....	34
4.4	Vliv státní politiky	36
4.4.1	Organizace Martina - vliv státní politiky.....	36
4.4.2	Organizace Pepa – vliv státní politiky.....	39
4.4.3	Porovnání vlivu státní politiky na obě organizace	40
4.5	Integrace	41
4.5.1	Organizace Martina - integrace	41
4.5.2	Organizace Pepa- integrace.....	42
4.5.3	Porovnání pohledu na integrace obou organizací.....	42
5	ZÁVĚR	43
6	POUŽITÁ LITERATURA	46
6.1	Seznam použitých zkratk.....	50
7	RESUMÉ	51

1 Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám popisem možností nevládních neziskových organizací (NNO) pro migranty. NNO mají důležitou roli v oblasti migrace a integrace cizinců a tuto problematiku zkoumají ze své specifické perspektivy. [Rychlík. 2010: 87] NNO poskytují pomoc migrantům a snaží se o lepší integraci cizinců do cílového prostoru. Pro svůj výzkum jsem si zvolila dvě nevládní neziskové organizace mimopražského kraje. U těchto organizací se soustředím na nabízené služby, možnosti získávání dotací a na jejich ovlivnění státní politikou.

Migrace je definována jako delší než jednoroční pobyt jedince za hranicemi státu, v němž se narodil. [Janků. 2006: 13-24] V cílovém prostoru mají migranti svá specifická práva a povinnosti, které se odvíjejí od zařazení migranta do kategorie dle legislativy. [Tomášková. 2001: 31-32] Důležitou součástí migrace je následovná integrace cizinců do nového prostředí. V České republice se politika integrace cizinců začala formovat v 90. letech. [MPSV] S integrací cizinců jsou spjaté překážky, kterým musí cizinci čelit. Jednou z hlavních překážek je neznalost českého jazyka. [MPSV] NNO se snaží pomoci migrantům při překonávání problémů, které jsou spjaté s migrací. Jejich služby jsou sestavovány jako reakce na potřeby klientů, ale zároveň se musí přizpůsobovat státní politice, která ovlivňuje NNO pomocí vypisování grantů a dotací. NNO přinášejí specifický pohled na problémy migrantů i na vliv státu na organizace, které jsou nestátní.

Jako výzkumnou metodu jsem si zvolila polostrukturované rozhovory. Rozhovory jsem prováděla vždy s jedním zaměstnancem dané organizace. V organizaci Martina jsem prováděla dva rozhovory, v organizaci Pepa jeden. Kromě rozhovorů jsem měla k dispozici další zdroje informací, jako jsou propagační materiály organizace.

Práci otvírá kapitola charakterizující migraci a kategorie migrantů dle legislativy a podle typu víza. Dále se věnuji integraci cizinců a problémům, které jsou s integrací spjaté. Popisuji specifickou situaci

migrantů v mimopražském kraji a soustředím se na klasifikaci NNO, její roli ve společnosti a na NNO v ČR. Jako poslední se zabývám granty a dotacemi. Které mají značný vliv na fungování NNO.

1.1 Cíl

Cílem mého výzkumného projektu Role neziskového sektoru v oblasti migrace je zjistit, jaké možnosti nabízí nevládní neziskové organizace pro emigranty, jak získávají dotace a jak jsou ovlivňovány politikou státu. Zabývám se tedy možnostmi nevládní neziskové organizace v rámci imigračních procesů, ovlivňování fungování nevládních neziskových organizací státní politikou a dopad na možnosti nevládních neziskových organizací.

2 Teoretická část

2.1 Migrace

V současné době je migrace charakteristická změnou. Povaha migrování se proměňuje, na což má vliv tok zboží, peněz a lidí, stejně tak se mění i vnímání migrace společností. Pojem migrace je pevně ukotven v diskursu politické organizace světa, mimo jiné i definicí OSN, která ho pojímá jako delší než jednoroční pobyt jedince za hranicemi státu, v němž se narodil. Statistiky OSN definují imigranta jako člověka žijícího mimo své rodiště. Proces migrace můžeme rozdělit do čtyř částí, tedy do odchodu, cesty, příchodu a pobytu. Migrace je moderním fenoménem. [Janků. 2006: 13-24]

V posledních letech došlo k nárůstu migrační mobility, což se děje prostřednictvím fungování tří základních sil. První silou je konsolidace trhu, druhou formování lidského kapitálu a poslední je formování sociálního kapitálu. [Drbohlav. 2001: 21]

Rozhodování migrantů týkající se migrace je složitý proces, který je ovlivněn množstvím faktorů. Tyto faktory se velmi často vážou k místu migrace (odkud odchází), cílovému místu (kam přichází) i tranzitním zemím, přes které emigrant jen prochází. Značnou roli hraje geografická poloha těchto míst, socioekonomická situace, migrační politiky, migrační historie daných zemí a stupeň xenofobie. Podle odhadů dnes žije mimo svou mateřskou vlast přibližně 150 milionů lidí, rozmístění migrantů je velmi nerovnoměrné. Z celkového počtu celosvětové migrační komunity tvoří necelých 30 milionů utečenci či další obyvatelstvo nuceně vysídlené [Drbohlav. 2001: 17, 18]

Migraci můžeme dělit podle délky migrace a podle podnětů, které k migraci vedly. Rozlišujeme mezi migrací dobrovolnou a nucenou, tedy prchlictvím. [Janků. 2006: 13-24] Nucená migrace se vztahuje na vyhnance, otroky, nucené vystěhování. [Geist. 1992 : 224-225]

Z hlediska času můžeme rozdělit migraci na omezenou, která se podle Mezinárodního úřadu práce vztahuje na osoby, které přecházejí z jedné země do druhé na dobu od jednoho měsíce až do jednoho roku, bez úmyslu trvalého usazení se. Dále na migraci trvalou, kdy lidé přecházejí z jedné země do druhé na dobu delší než jeden rok a chtějí se v dané zemi usadit. Podle OSN se pro statistické účely nepovažují za migrující cestující, kteří jsou turisty, obchodníky, studenty, tranzitními cestujícími, dále usedlíci v blízkosti hranic, kteří často cestují přes hranice a přesídlené populace. Nejvýraznějšími migrujícími skupinami jsou lidé, kteří hledají zaměstnání dočasné, trvalé či sezónní. [Geist. 1992 : 224-225]

Rozlišujeme mezi migrací mezinárodní, tedy externí, dále mezi interkontinentální neboli zámořskou a intrakontinentální, jinak také kontinentální. Mezinárodní migrace znamená pohyb mezi zeměmi a má formu emigrace nebo imigrace. [Geist. 1992 : 224-225] Tato migrace může vyvolávat demografický tlak (enormně vysoký přírůstek obyvatelstva) a ekologické katastrofy. [Drbohlav. 2001: 19] *„Mezinárodní migrace nevyvěrá z nedostatku ekonomického rozvoje, ale z rozvoje samého.“* [Janků. 2006: 13-24] Tato migrace by neexistovala bez struktury národních států. [Janků. 2006: 13-24] *Mezinárodní migrace vzniká v sociálních, ekonomických, politických a psychologických transformacích, které doprovázejí proces vytváření trhu a celkový rozvoj.“* [Drbohlav. 2001: 21] Zdůrazňována je zejména provázanost migrace a ekonomického rozvoje, jak uvádí Dušan Drbohlav [2001: 21]: Opakem mezinárodní migrace je migrace interní, což znamená pohyb uvnitř státu. [Geist. 1992 : 224-225]

Bohaté země přitahují pracovní a často „politické“ migranty na svá území. [Drbohlav. 2001: 19] Političtí migranti jsou migranti, kteří odešli z výchozího prostoru kvůli politickým problémům. Za faktor pohybů při pracovní migraci je možno považovat disproporce v bohatství jednotlivých oblastí, různorodost ekonomik, odlišné životní úroveň daných společností, rozdíly v politických systémech. V převážné většině dochází

k migraci obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever. [Drbohlav. 2001: 19]

Migrace je ovlivněna migračními politikami států. Významnou bariéru v migraci tvoří migrační politika cílových zemí, které se rozličnými způsoby snaží regulovat příliv migrantů na svá území. Stát určuje, zda a komu je do země povolen vstup. [Drbohlav. 2001: 19 - 20] Politická regulace pohybu lidí vytváří rámec migrace tak, jak ho chápeme v dnešní době. Terminologie migrace je určována tím, zda se jedná o nucené nebo dobrovolné stěhování a zda došlo k překročení hranic národního státu. [Janků. 2006: 13-24]

Růst globálního ekonomického systému a dalších transnacionálních procesů roli státu transformuje a oslabuje. Tyto změny mají vliv hlavně na regulační roli státu, proto došlo k přesunu rozličných pravomocí státu do rukou nadnárodních organizací a k privatizaci aktivit veřejného sektoru a ekonomické deregulaci, která vede k privatizaci různých řídicích a regulačních funkcí. [Drbohlav. 2001: 20]

2.2 Kategorie migrantů

Migranty můžeme dělit do několika kategorií, jako je například kategorie migrantů podle legislativy nebo kategorie migrantů podle typu víza. Zařazení migranta do určité kategorie přináší cizinci určitá práva a povinnosti spojené s pobytem na území ČR.

2.2.1 Kategorie migrantů podle legislativy

Rozlišení skupin migrantů, se kterými se můžeme setkat na území České republiky, nám pomůže k úplnému pochopení právní úpravy postavení a ochrany migrantů a toho, jakým způsobem se liší jejich vztah

k ČR. Toto rozdělení je zakotveno v mezinárodním veřejném právu a v českém právním řádu. [Tomášková. 2001: 31- 32]

Každá skupina migrantů na území ČR má svá specifika co se týče práv a povinností. Jako referenční skupinu v kontextu práv a povinností jedince v určité společnosti definují občany dané země – tedy České republiky. Ti mají širší možnosti než migranti, nebo se jejich možnosti do určité míry liší, jako je to například u zdravotního pojištění. Zařazením migranta do určité skupiny má vliv na jeho možnosti a následnou integraci do cílového prostoru.

2.2.1.1 Občan a cizinec

Jako první dochází k dělení osob na cizince a občany, kdy občanům jsou přiznána všechna práva a zároveň ukládány povinnosti. Oproti tomu cizincům je jejich pobyt a vstup na území státu regulován politikou. Státní občanství je faktor, který určuje, zda jsme cizinci či občany daného státu. Státní občanství určuje vztah mezi občanem a státem. Občan má určitá práva a povinnosti vztahující se ke státu. Mám-li státní občanství České republiky, nemůžu být nucen ji opustit. Oproti tomu cizince může být nucen ČR opustit. [Tomášková. 2001: 31]

2.2.1.2 Uprchlík

Uprchlík je cizinec, který se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy, že by mohl být pronásledován z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určité společenské vrstvě nebo jako zastávce určitých politických názorů. Uprchlík může na území cizího státu žádat o azyl, v takovém případě se z něj stává žadatel o azyl. Je-li ve své žádosti o azyl úspěšný, stává se z něj azylant neboli uznaný uprchlík. [Varianty] Po azylovém řízení má

uprchlík právo pobývat na území členského státu. V ČR je uprchlík označován jako azylant. Práva a postavení uprchlíka jsou přiznaná v rámci Ženevské úmluvy. [MVČR]

2.2.1.3 Azylant

Azylantem je cizinec, kterému byl na základě azylového řízení udělen azyl. Azylanti jsou lidé, jejichž status se pohybuje mezi občanem a cizincem. *„Nejsou totiž občany ČR se všemi právy a povinnostmi, ale jejich postavení je silnější než postavení cizince (nemohou být vyhoštěni, mají lepší přístup k zaměstnání apod.)“*. [Tomášková. 2001: 32]

2.2.2 Kategorie migrantů podle víza

Česká republika má společnou vízovou politiku států Schengenské spolupráce. Tato společná politika upravuje především krátkodobá víza, tedy víza na maximální dobu tří měsíců, pro občany třetích zemí. [MVČR] *„V rámci EU je také společně upraven např. formát vízových štítků a způsob jejich lepení do cestovních dokladů, formulář žádosti o vízum, využívání Schengenského informačního systému, volný pohyb po území, ohlašovací povinnost na území každého státu apod.“* [MVČR] Krátkodobé vízum je vydáno, když cizinec splní veškeré stanovené podmínky. Letištní průjezdní vízum typu A umožňuje průjezd přes tranzitní mezinárodní prostory letiště. S vízem typu C může cizinec pobývat na území Schengenu po dobu, která je v něm uvedena, která nepřesahuje dobu tří měsíců. Cizinec, který chce na území ČR pobývat déle než tři měsíce, musí mít vyřízené dlouhodobé národní vízum nebo povolení k pobytu. Dlouhodobé vízum neboli vízum typu D, je vydávané pro pobyt na území Schengenu přesahující dobu tří měsíců. [MVČR]

Občané, kteří jsou osvobozeni od vízové povinnosti (občané EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska), mohou vstoupit a pobývat

na území ČR a území ostatních členských států EU za účelem turismu. Tento pobyt nesmí přesáhnout v součtu 3 měsíce během půl roku od doby, kdy poprvé vstoupili na území státu. [MVČR]

2.2.2.1 Pracovní víza- zelené a modré karty

Zelené karty a jejich vydávání zajišťují otevřenost ČR vůči zahraničním zaměstnancům, povoluje dlouhodobý pobyt a opravňuje držitele k výkonu zaměstnání na území ČR. [MVČR] Zelené karty jsou primárně zaměřeny na vysoce kvalifikovanou pracovní sílu. Zelené karty jsou vydávány v typu A, B a C. Typ A je určen pro zaměstnance s vysokoškolským vzděláním a pro klíčový personál. Typ B je pro pracovníky s minimálním vzděláním vyučen a typ C pro ostatní pracovníky. [MVČR]

Modré karty slouží jako pobytový institut, který je určený pro dlouhodobý pobyt, při kterém cizinec vykonává vysoce kvalifikované zaměstnání. Tato karta opravňuje, aby cizinec na území ČR pobýval i pracoval. [MVČR]

2.3 Integrace cizinců

Migranty, kteří se usadí v dané cílové zemi, čeká složitý proces adaptace. Adaptace migranta, tedy navazování kontaktů minority s majoritou, je přirozený proces vývoje, který končí po čase nevyhnutelně splynutím s majoritní populací, tedy asimilací. Podle konceptu salátové mísy proces migrace končí strukturální integrací, která v sobě nese všeobecnou rovnoprávnost imigrantů s majoritní populací. [Drbohlav. 2001: 23, 24] Ale v dnešní době si pod pojmem integrace musíme představit něco více, než jen princip salátové mísy. Nejedná se jen o asimilaci migrantů do cílového prostoru. Integraci můžeme pojímat

jako neustálou interakci, která probíhá mezi imigranty a obyvateli cílové země. [Ray. 2002]

Adaptace není ovlivněna jen migranty, ale má na ní vliv také politika daného státu a přístup majoritní populace k migrantům. Dalšími důležitými faktory, které mají vliv na adaptaci jedince, je kulturní blízkost minoritní-imigrační populace a populace majoritní, charakter bydlení, vzdálenost zdrojové a cílové země atd. [Drbohlav. 2001: 22, 23]

Život přistěhovalců v hostitelské společnosti a proces jejich sociální integrace ovlivňují jak sami přistěhovalci, tak hostitelská společnost a její instituce. Ty vytvářejí legislativní rámec pobytu a soubor požadavků kladených na přistěhovalce, ale mohou být zdrojem podpory pro jejich úspěšnou participaci v nové společnosti. *„V případě sociální integrace uvažujeme o procesu včleňování do již existujícího společenského celku, který má vytvořenou strukturu, vykazuje určitou míru koherence a chování jeho členů se řídí stanovenými pravidly.“* [Trbola, Rákoczyová. 2010: 10] V tomto procesu si imigrant osvojí roli, která se může stát součástí rolí respektovaných danou společností. Proces integrace přistěhovalců zahrnuje sociální, ekonomickou, kulturní a politickou dimenzi. [Trbola, Rákoczyová. 2010: 10]

Proces integrace tedy neprobíhá jen na individuální úrovni, ale i na úrovni skupinové. Přistěhovalci v mnoha případech tvoří skupiny. Tyto skupiny pomáhají při společné integraci. Další úroveň, která ovlivňuje integraci cizince, je úroveň institucionální. Nejedná se jen o veřejné instituce, vzdělávací systém, ale také o náboženské instituce. Mechanismy, které mají vliv na jednotlivce, skupinu a institucionální úroveň jsou různé, ale působí současně a jsou propojené. [Penninx. 2003]

Počet cizinců, kteří dlouhodobě pobývají v ČR, čítá přibližně 425 tisíc osob a stále narůstá. S narůstáním počtu cizinců na území ČR vyvstává i potřeba jejich začlenění do společnosti ČR. [MPSV] Toto

začlenění je podporováno pomocí politiky integrace cizinců, která se začala v České republice formovat v druhé polovině 90. let. [MVČR]

Politika integrace cizinců se snaží podporovat začlenění cizinců do společnosti a působit proti problémům v oblasti imigračních komunit. „*Cílem všech aktivit integrační politiky je předcházet vytváření uzavřených komunit imigrantů, společenské izolaci a sociálnímu vyloučení cizinců.*“ [MVČR] Uzavřené komunity migrantů či sociálně vyloučení migranti se hůře začleňují do cílového prostoru, čemuž se stát snaží předcházet.

Cílovou skupinou integrace cizinců na území ČR jsou občané třetích zemí, kteří legálně pobývají na území ČR. Pro občany členských států Evropské unie a azylanty platí specifická opatření Státního integračního programu, který pomáhá azylantům v zajištění bydlení, výuky českého jazyka a umístění na pracovním trhu. [MVČR]

Za koordinaci realizace politiky integrace cizinců odpovídá v ČR Ministerstvo vnitra, které se snaží řešit problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice. [MVČR] V této souvislosti byly vládou v ČR přijaty dva dokumenty zpracované Ministerstvem vnitra. Jedná se o Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR a Konceptci integrace cizinců na území ČR, které specifikují východiska a cíle politiky integrace cizinců s rozvojem vztahů mezi komunitami. [Integrace cizinců] Dále vláda přijímá opatření, která se snaží o podporu legální migrace a o to, aby do ČR přicházelo co nejméně nelegálních migrantů. S tím je spjatá i ochrana státních hranic. [MVČR]

Pro úspěšnou integraci je důležitá znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost cizince, orientace cizince ve společnosti a udržování vztahů cizinců s majoritní společností. K úspěšné integraci migrantům napomáhají integrační centra, která fungují v šesti krajích České republiky. [MVČR]

2.3.1 Překážky migrantů při integraci

Účelem výzkumu, který analyzoval přístup migrantů a migrantek ke vzdělání a na trh práce, bylo ukázat, jak v České republice cizinci žijí, zda jsou spokojeni, za jakých podmínek a ve kterých oblastech pracují. [MPSV]

Ekonomičtí imigranti a imigrantky označují své známé a přátele, kteří pocházejí ze stejné země jako oni za ty, kteří zařizují záležitosti týkající se práce a podnikání. Řada imigrantů identifikovala jako vážnou překážku ve svém podnikání a práci neznalost českých zákonů. Asi šest procent imigrantů navštívilo některé stránky z ministerstev a asi pět procent ekonomických migrantů vyhledalo české neziskové organizace nebo jejich stránky. [MPSV]

„Mezi nejčastější překážky v práci a podnikání cizinci s trvalým a přechodným pobytem radili neznalost české legislativy a daňového systému, přebujelou administrativu a neznalost českého jazyka-tři oblasti, v nichž se projevuje jejich informační deficit.“[MPSV]

Nejběžnější překážkou, se kterou se setkává většina migrantů, je jazyková bariéra, která z počátku postihuje všechny cizince. Cizinci pocházející ze slovanského prostředí mají s českým jazykem méně problémů než cizinci, kteří z tohoto prostředí nepocházejí. Hlavním problémem je, pokud se cizinec nedorozumí vůbec nebo jen částečně. Po zvládnutí českého jazyka je důležitý jiný přízvuk, který také může působit cizinci komplikace při integraci a hledání práce. Na zvládnutí českého jazyka má vliv spokojenost s životem a ekonomická situace cizince. Nachází-li se cizinec ve špatné ekonomické situaci, snaží se zajistit základní životní potřeby a na kurzy českého jazyka má méně času. Neziskové organizace uvádějí, že o kurzy českého jazyka je velký zájem mezi cizinci. [MPSV]

Úroveň zvládnutí jazyka může působit jako nástroj k posunu na pracovním žebříčku. Systém výuky českého jazyka a zkoušek

pro cizince byl vládou schválen a představuje jednu z podmínek pro udělení trvalého pobytu. Vláda podporuje kurzy českého jazyka pro cizince. Kurzy českého jazyka se potýkají s nízkou motivací ze strany některých migrantů. Kromě malého stupně motivace je dalším problémem nedostatek kurzů českého jazyka. Většina organizací nabízí kurzy pouze na základní úrovni, tedy začátečnické. I když kurzy českého jazyka patří k nejvíce žádaným službám neziskových organizací, nejsou některé skupiny imigrantů motivovány, aby se český jazyk učily. V této souvislosti jsou nejčastěji zmiňovaní Vietnamci, Číňané nebo Mongolové. Informátoři vidí vysvětlení ve velké časové vytíženosti živnostníků, kteří nemají čas na kurzy docházet. [MPSV]

Dalším problémem je skutečnost, že cizinci vstupující do České republiky ve většině případů nemají dostatek informací o cílové zemi, což může způsobit řadu problémů při zorientování se ve společnosti a při vyřizování alespoň základních záležitostí spojených se životem v zemi. Mezi další problémy může patřit nízká motivovanost k začlenění na pracovním trhu a neschopnost cizinců doložit kvalifikaci získanou v zemi původu. [MPSV]

Respondenti žijící na území České republiky minimálně šest měsíců pociťují nedostatek informací o zdejší kultuře. Z toho autoři výzkumu usuzují usuzovat, že respondenti začínají postupně pociťovat potřebu výraznější integrace, než že by se integrovat nechtěli. Informátoři z neziskových organizací se setkávají s neinformovaností na straně některých úředníků. Proto v některých případech dochází k interpretování právního ustanovení rozdílným způsobem, takže v identických situacích vydávají odlišná rozhodnutí. [MPSV]

Špatná informovanost migrantů patří mezi další překážky ve vzdělávání. Jako velký problém se ukazuje nerovnoměrné rozmístění neziskových organizací. Imigranti, kteří žijí v menších městech, by museli dojíždět, což si nemohou dovolit, nebo na to nemají dostatek času. [MPSV]

Tyto a další problémy se snaží řešit nestátní neziskové organizace, jejímž posláním je poskytování pomoci uprchlíkům a dalším kategoriím cizinců. *„Tato pomoc spočívá v bezplatném právním, sociálním a psychologickém poradenství, v realizaci volnočasových a vzdělávacích programů a v komplexní sociálně-právní asistenci dlouhodobě usazeným cizincům a uznaným azylantům v namáhavém procesu integrace do majoritní společnosti.“* [MPSV]

2.3.2 Situace migrantů v Plzeňském kraji

Díky hospodářské krizi byla cizineckou policií a státem přijata opatření, která posílila klientismus a oslabila práva migrantů. Situace cizinců v Plzeňském kraji je neuspokojivá. Pro cizince je čím dál tím těžší, aby si udrželi legální status. [Jelínková. 2010] Během dvou let počet cizinců v Plzeňském kraji poklesl. Přesto se v tomto kraji pravděpodobně vyskytuje velké množství cizinců, kteří nejsou přihlášení. Za tento stav částečně nese odpovědnost Inspektorát cizinecké policie Plzeň. Změnil se také systém zaměstnávání cizinců, kteří dříve pracovali po delší dobu pod jedním zaměstnavatelem, zatímco dnes dochází k časté změně zaměstnavatele, tudíž si cizinci musí často hledat novou práci. [Jelínková. 2010]

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR přestalo cizincům ze třetích zemí prodlužovat povolení k zaměstnání. Chce-li tu tedy cizinec zůstat legálně, musí si změnit účel pobytu ze zaměstnaneckého na podnikání. Pokud si však chce cizinec prodloužit podnikatelské vízum, musí Inspektorátu cizinecké policie v Plzni dokázat, že splňoval tento účel po celou dobu, na kterou bylo vízum vydané. Pokud tedy nastane v životě cizince situace, kdy musí na určitou dobu podnikání přerušit, jeho vízum mu v Plzeňském kraji prodlouženo nebude, i když v jiných krajích by tak pravděpodobně bylo. Tímto přístupem dochází k podpoře klientelismu. Cizinci se raději přihlašují v jiných krajích, ve kterých je přístup cizinecké policie vstřícnější. [Jelínková. 2010]

Další problémem je přístup k zdravotní péči. Cizinecká policie v Plzni vidí jako prospěšné, aby zdravotní zařízení informovalo cizineckou policii, když k nim přijde cizinec, který nemá platný zdravotní průkaz. Tímto bodem je také podporován klientismus, jelikož cizinci mají vytipované doktory, kteří jim v případě onemocnění pomůžou i bez prokázání zdravotního pojištění. [Jelínková. 2010]

2.4 Klasifikace nestátních neziskových organizací

V občanském sektoru se můžeme setkat se třemi typy organizací. Jedná se o organizace státní, soukromě podnikatelské a nestátní neziskové organizace. Neziskové organizace dělíme na dva typy, tedy vládní a nevládní, neboli nestátní. Vládní neboli státní neziskové organizace se zabývají realizací výkonu veřejné správy. Nestátní neziskové organizace se podílejí na veřejné politice v rámci občanské společnosti. [Škarabelová. 2005]

Salamon a Anheier chápou nestátní neziskový sektor jako soubor institucí, které existují vně státních struktur, avšak slouží v zásadě veřejným zájmům, na rozdíl od zájmů nestátních. NNO působí v neziskovém sektoru. [Anheier, Salamon. 1999: 7]

Neziskové organizace jsou organizace, jejichž fungování je zaměřeno na poskytování určitého zboží nebo služeb. Tyto služby nejsou poskytovány za účelem zisku. [Dohnalová. 2004: 466] Nestátní neziskové organizace mají pět základních vlastností, tedy jsou institucionalizované, soukromé, neziskové, samosprávné a nezávislé a dobrovolné. [Anheier, Salamon. 1999: 7]

Nevládní organizace jsou neziskové organizace, které mají za cíl vyvolat determinovaný dopad ve společnosti. Přestože existují různé typy a oblasti působení, toto označení se většinou používá pro organizace, které realizují projekty v oblasti rozvojové spolupráce nebo rozvojového vzdělávání. Tyto organizace a instituce se řadí do neziskového

nestátního sektoru. Neziskový nestátní sektor doplňuje a rozšiřuje činnost organizací veřejného sektoru, dost často se jeho instituce vyskytují a působí zároveň s institucemi veřejného sektoru. [Dohnalová. 2004: 464, 466]

Nestátní neziskové organizace musí získávat dodatečné finanční zdroje z dotací, popřípadě z darů. Případný zisk nesmí být rozdělen ani zakladateli ani zaměstnancům, nýbrž musí být použit pro činnost instituce. V širším pojetí jsou mezi neziskové organizace řazeny i instituce veřejného sektoru. Jedná se o instituce, které implicitně nebo explicitně nejsou zaměřené na dosahování zisku. [Dohnalová. 2004: 466]

NNO jsou významnými aktéry v oblasti migrace a integrace cizinců, a proto skýtají možnost zkoumat migraci z této specifické a zároveň klíčové perspektivy. NNO jsou v přímém kontaktu s cílovými skupinami (tedy se všemi migranty) a obvykle se těší i důvěře svých klientů. [Rychlík. 2010: 87]

2.4.1 Role nestátních neziskových organizací ve společnosti

Podle Kramera mají NNO čtyři základní role kromě role poskytovatele služeb (service provider role), identifikuje roli zlepšovací a advokační (improver and advocacy role), vizionářskou a roli průkopníka ve službách (vanguard role and service pioneer) a roli strážce hodnot a roli dobrovolnictví (value guardian and volunteerism).[Pospíšil. 2009: 4]

V současnosti se mezi nabídku služeb v NNO, které pracují s migranty, většinou řadí kurzy češtiny a právní poradenství. Problematické jsou sociokulturní kurzy z důvodu nedostatku vhodné metodiky i lektorů v ČR a také z důvodu zpoždění projektů. NNO se většinou snaží o širší spolupráci s ostatními institucemi v kraji. Hlavním úkolem NNO je pomoc a poskytování služeb klientům. Centra na podporu integrace cizinců koordinované Ministerstvem vnitra mají být informačním a kontaktním bodem pro cizince, dále mají zajišťovat

sociálně-právního poradenství, výuku českého jazyka a sociokulturního minima, monitoring dané lokality/kraje, organizování kulturních, osvětových a jiných akcí. [Tošnerová. 2009.]

Rozsah aktivity NNO zahrnuje legislativní, poradenské, vzdělávací aktivity, ale také přímou pomoc, která může být náročná, jelikož nutí NNO jednat se složkami státní správy. [Rychlík. 2010: 89] Práce NNO je do značné míry ovlivněna státní politikou. [Szczepaniková. 2010.]

Činnost NNO a její role ve společnosti je ovlivněna financováním, které je do jisté míry nejisté, což má vliv na nejistotu spojenou s dalším fungováním organizace. Pro NNO může být problémem to, že od nich státní instituce, jako je například Odbor azylové a migrační politiky a Ministerstvo vnitra ČR, očekává, že budou vykonávat úkoly, které jim stát přidělí. Jejich působení by tak spočívalo v tom, že by plnily státem schválené aktivity. [Szczepaniková. 2010.]

NNO jsou ovlivněny financováním ze strany státu, což značně ovlivňuje jejich působení a také jejich vztah ke klientům/cizincům. Celkový způsob financování neziskového sektoru nutí NNO, aby se přizpůsobily záměrům a grantovému zadání státní sféry. *„Tato skutečnost někdy vede k ohrožení poslání samotných NNO a vrhá je do jakési závislosti na zdrojích financování, což vede ke ztrátě nezávislosti NNO a ohrožení jedné z jejich základních funkcí, která spočívá v kontrole výkonu moci a kontrole souladu mezi jednotlivými politikami a závazky respektovat různě definovaných skupin.“* [Rychlík. 2010: 89] Vztah mezi státem a NNO je oboustranný - NNO jsou závislé na státním financování, ale stát potřebuje legitimizovat svou moc skrze jistou míru spolupráce s občanskou společností. [Szczepaniková. 2010.]

Od počátku 90. let 20. století stát podporoval nestátní neziskové organizace, postupem času se vyvinula státní dotační politika vůči NNO. Tato dotační politika je ovšem zacílena pouze na určitý segment nestátního neziskového sektoru, což s sebou nese problémy. [Hyánek. 2005:5]

2.4.2 Nestátní neziskové organizace v České republice

Historie nevládních neziskových organizací sahá až do roku 1989, kdy byl u nás obnoven nezávislý nestátní neziskový sektor. V České republice roku 2003 vznikla Asociace NNO, která sdružuje téměř 700 NNO, prosazuje a obhajuje však společné zájmy a potřeby celého neziskového sektoru, vytváří prostor pro komunikaci a partnerství všech NNO i NNO s ostatními společenskými subjekty (veřejnou správou, parlamentem, podnikateli, odbory, politickými stranami apod.). [Asociace nestátních neziskových organizací v České republice]

Od roku 1999 představuje podpora činnosti nestátních neziskových organizací věnujících se cizincům samostatnou oblast realizace Koncepce integrace cizinců na území ČR: *„Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi se rozvíjí postupně formou realizace projektů na podporu integrace cizinců v rámci Koncepce integrace cizinců na území ČR. Tato spolupráce se realizuje především v oblastech, v nichž nelze uplatnit vliv orgánů státní správy.“* [Integrace cizinců]

2.5 Granty a dotace

Státní dotační politika je realizována vládou, jejími poradními orgány a úřady vlády. Granty a dotace jsou určeny na jeden projekt a na jeden rozpočtový rok. Ve většině případů není projekt sponzorován celý, ale jen zčásti. [MPSV]

Nestátní neziskové organizace získávají peníze ze sponzorských darů, dotací, grantů a vlastních zdrojů. NNO mohou čerpat granty a dotace například z Evropské unie, Ministerstva práce a sociálních věcí a z magistrátu krajských měst.

2.5.1 Evropská unie

Evropská unie poskytuje granty, které jsou v souladu s politikou EU. Granty poskytované Evropskou unií ve většině případů nefinancují projekt celý, ale jen jeho část. Granty jsou poskytovány v mnoha oblastech, jednou z nich je i pomoc třetím zemím. Granty EU související s migrací nejdou udělovány na podporu lidí žijících v EU, ale na lidi ze třetích zemí. [Evropská unie v České republice]

2.5.2 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí dává dotace na podporu integrace cizinců. Dotace jsou vypisovány a přidělovány na období jednoho roku, kdy si každá organizace musí o dotaci žádat. V žádosti uvádí základní informace o své organizaci, jaké poskytuje služby, aktivity a projekty. Pro schválení dotací musí NNO splnit pravidla pro poskytování neinvestičních dotací ze státního rozpočtu v oblasti podpory integrace cizinců. [MPSV]

2.5.3 Magistráty krajských měst

Magistráty krajských měst poskytují dotace a granty na různé oblasti. Jednou z nich jsou také dotace na integraci cizinců a integraci etnických menšin. Organizace v žádosti o dotaci mimo celkových nákladů na projekt uvádí popis projektu, jeho cíl, cílovou skupinu a také přínos projektu pro dané město. U dotací je určeno maximum peněz, které může daná organizace dostat na jeden projekt. [Sociální služby krajského města]

3 Metodologie

Případová studie se zabývá detailním popisem jednoho, či více případů, kdy sesbíráme relativně velký počet dat, v mém případě se jednalo o data o NNO. Pomocí těchto dat se snažím zachytit složitost dané situace a o popis vztahů. Případová studie pracuje s předpokladem, že na základě prozkoumání jednoho případu lze lépe porozumět jiným podobným případům. [Hendl. 2005: 105]

Jako výzkumný vzorek jsem si zvolila dvě nevládní neziskové organizace mimopražského kraje zabývající se migrací, pro které jsem neměla žádná specifická kritéria.

Pro sběr dat jsem si zvolila kvalitativní rozhovory, konkrétně polostrukturované rozhovory. Rozhovory probíhaly se zaměstnanci NNO. Pohlaví respondentů nebylo důležité. Předem jsem si připravila seznam otázek, kterými jsem se v rámci rozhovoru zabývala. Pozornost jsem věnovala třem hlavním tématům, tedy službám, které NNO nabízí, dotacím a tomu, jak jsou dané NNO ovlivněny státní politikou. Základní otázky byly tyto:

1. Jaké služby nabízíte imigrantům?
2. O jaké služby je největší zájem?
3. Jakým způsobem informujete migranty o vašich službách?
4. Jakým způsobem získáváte dotace?
5. Od koho tyto dotace získáváte?
6. Jaký vliv mají dotace na fungování NNO?
7. Mění se podle výše dotací množství služeb pro imigranty?
8. Ovlivňuje státní politika fungování NNO?
9. Jestli ano, jakým způsobem?

Tyto otázky tvořily hlavní konstrukci mého rozhovoru. Během rozhovoru jsem k nim přidávala otázky doplňující.

Dotazování probíhalo v NNO, jelikož to přineslo nejméně komplikací pro respondenty. V první organizaci, kterou nazývám organizace Martina, jsem prováděla první dotazování v prosinci 2010, druhé v lednu 2011. Oba rozhovory trvaly přibližně 30 minut. Vždy jsem hovořila se stejným zaměstnancem organizace. V této organizaci jsem nezískala souhlas pro uveřejnění jména této NNO. Jako další zdroj materiálů mi sloužily materiály organizace, které se týkají jejich služeb a činnosti.

V lednu 2011 jsem prováděla rozhovor v druhé organizaci, tedy v organizaci Pepa. Tento rozhovor trval přibližně jednu hodinu. Rozhovor probíhal s jedním zaměstnancem. Organizace Pepa mi také dala k dispozici materiály týkající se organizace a informující o službách organizace.

Rozhovory jsem si nahrávala na elektronický diktafon a pořizovala jsem si písemné poznámky. Rozhovory nebyly časově omezeny, ale žádný netrval déle než hodinu. Po sběru dat jsem provedla doslovnou transkripci, tedy jsem převedla mluvený projev z rozhovorů do písemné podoby. Použila jsem Microsoft Word. [Hendl. 2005: 208]

Kromě dotazování jsem sbírala data z dokumentů, které mi NNO nabídly. Jednalo se především o letáky informující o jejich službách a brožury o jejich organizacích.

3.1 Etické aspekty výzkumu

Ve výzkumu jsem dodržovala a respektovala etický kodex výzkumu. Respondenty jsem před začátkem výzkumu seznámila se záměry a cíli mé práce a s tím, jakým způsobem budu pracovat s materiály, které mi poskytnou. Informovaný souhlas byl poskytnut pouze

ústní formou, přičemž zaměstnankyně jedné organizace požádala o zaslání práce před jejím dokončením. Po zaslání respondentka nesouhlasila s uvedením jména organizace ani s přímou citací našeho rozhovoru, jelikož jí práce nepřišla v souladu s hlavní myšlenkou NNO, i když všechny údaje vycházely z jejích výpovědí. Jelikož respondentka nesouhlasila s uvedením jména organizace, tak jsem jméno dané organizace anonymizovala. Pro lepší anonymizaci organizace neuvádím ani jméno druhé organizace, i když tato organizace souhlasila s uvedením jejich jména. Rozhory, které mi nebylo dovoleno citovat, jsem převedla do parafrází, které přímo vychází z výpovědí respondentky.

Pro označení organizací používám pseudonymy, organizace jsou označovány jako organizace Martina, což je organizace a organizace Pepa.

4 Empirická část

4.1 Představení neziskových organizací

4.1.1 Organizace Martina

Jako jednu z neziskových nevládních organizací, kterou jsem si zvolila, je Organizace Martina.

Organizace Martina je organizací, která se zaměřuje na pomoc lidem. Organizace Martina působí v dané lokalitě od 1. 11. 1993. V roce 1993 se provoz této organizace soustředil na charitativní ošetrovatelské služby. Během dalších let se tyto služby velmi rozšířily. Dnes mimo charitativní ošetrovatelské služby také nabízí pečovatelskou službu, poradnu pro ženy a dívky, poradnu pro cizince a uprchlíky a jiné. [Martina]

„Posláním organizace Martina je poskytování sociálního a právního poradenství cizincům, kteří se ocitli v takové osobní situaci, kterou nedokáží řešit vlastními silami a z vlastních zdrojů. Posláním poradny je také utváření a rozvoj vztahů mezi cizinci a většinovou společností a zvyšování jejich informovanosti.“ (Martina)

Organizace Martina není určena pouze cizincům a uprchlíkům, ale také rodinným příslušníkům cizinců a uprchlíků, popřípadě českým občanům, kteří mají vazbu na cizince. [Martina]

Mezi služby, které organizace nabízí, patří základní a odborné sociální poradenství, které je spojeno s právním poradenstvím. Přesněji se jedná o informace a rady, které ulehčí cizinci jeho životní situaci. Dále pomoc při hledání zaměstnání a ubytování, právní služby a duchovní služby. Mezi doplňkové služby se řadí materiální pomoc, krizová pomoc,

vzdělávací a multikulturní akce a besedy na školách. Další službou jsou kurzy českého jazyka, které se konají jednou za týden, vždy hodinu a půl. Tyto kurzy jsou rozděleny do dvou úrovní, začátečníci a pokročilí. Jako poslední nabízí organizace Martina konzultace cizinecké policie a poradenství ve vietnamštině a PC studovnu s bezplatným přístupem na internet. Veškeré služby jsou nezávazné, anonymní a bezplatné, jen za kurzy českého jazyka se platí částka 10 korun za 90 minut a je určena na materiály ke studiu. [Martina]

4.1.2 Organizace Pepa

„Cílem této organizace je pomáhat uprchlíkům a ostatním cizincům na území České republiky, kteří jsou ve své vlasti pronásledováni z důvodu politického, etnického, náboženského, rasového nebo kvůli své příslušnosti k určité sociální skupině, a také těm, kteří již v ČR požívají práva azylu a dočasné ochrany.“ (Pepa)

Organizace Pepa se na území města, kde působí, nachází poměrně krátkou dobu, tedy od roku 2009. Organizace se soustředí na právní a sociální pomoc cizincům v nouzi. Dále poskytuje informace o pracovním právu v České republice, informace, které jsou spojené se zákonem a pobytem cizinců. Pomáhá při integraci cizinců do cílového prostoru, upozorňuje na rizika clientského systému, možnosti prodloužení dlouhodobého pobytu za účelem zaměstnání, možnosti změny typu pobytu a změny zaměstnání. V neposlední řadě nabízí terénní poradenství, které informuje o poskytovaných službách a domlouvá další spolupráci. Kromě stálých služeb, což je právní sociální a terénní poradenství, nabízí tato organizace další služby, které jsou závislé na aktuálních projektech této organizace. Mezi tyto projekty například patří projekt, v rámci kterého jsou nabízeny kurzy českého jazyka, rekvalifikační kurzy, nácviky pracovních pohovorů a bezplatné stáže. Další služby jsou nabízeny v rámci projektů, v rámci kterých je poskytnuta

pomoc při hledání práce, možnost osobní asistence, konzultace právníka v oblasti pracovního práva a pomoc při sepisování životopisů. [Pepa]

Na tuto organizaci se můžou obrátit cizinci a jejich rodinní příslušníci se všemi typy pobytů, kteří nepocházejí ze zemí Evropské unie. Dále žadatelé o mezinárodní ochranu, azylanti, držitelé doplňkové ochrany a jejich rodinný příslušníci. Veškeré služby, které tato organizace nabízí, jsou bezplatné. [Pepa] V současné době v této organizaci pracuje šest zaměstnanců.

4.2 Služby

Prvním tématem, kterým jsem se zabývala, byly služby. V rámci služeb mě zajímalo, zda má NNO nějaký program, podle kterého své služby tvoří, o jaké služby je největší zájem a jakým způsobem jsou migranti informováni o službách, které tato organizace nabízí.

4.2.1 Organizace Martina - služby

„Na poradnu se mohou obracet cizinci a uprchlíci s dotazy či problémy z následujících oblastí:

➤ *sociální problematika (nárok na sociální dávky, problematika sociálního zabezpečení, pomoc při řešení bytových problémů, asistence při hledání nového zaměstnání, atd.)*

➤ *právní poradenství (pomoc při vyřizování povolení k pobytu, pracovního povolení, informace o podmínkách získání "vízového" pobytu, trvalého pobytu, českého občanství, mezinárodní ochrany atd.); ve stanovených hodinách lze využít konzultace s pracovníkem cizinecké policie přímo v poradně, poradna má také k dispozici externího právníka*

➤ *zdravotní péče (problematika zdravotního pojištění, absence zdravotního pojištění, pomoc při hledání vhodného lékaře nebo zdravotnického zařízení atd.)*

➤ *vzdělávání (problematika školní docházky, nabídka jazykového kursu češtinu, v poradně je k zdarma k dispozici počítačová studovna atd.)*

➤ *porušování Vašich práv (pomoc při psaní odvolání, žalob, soudních podání a jiných písemností atd.)*

➤ *informace o životě v ČR“ (Martina)*

V rámci poradenství jsou cizincům poskytovány tyto služby:

➤ *„poskytování informací a rad*

➤ *vyřizování administrativních záležitostí (vyplňování formulářů, psaní odvolání, soudních podání).*

➤ *doprovod klientů (na jednání se zaměstnavatelem, ubytovatelem, na úřední jednání)*

➤ *aktivní vyjednávání (se zaměstnavatelem, ubytovatelem, úřadem)*

➤ *zastupování klienta (soud, úřady, cizinecká policie, konzulární úřady)*

➤ *předávání a odkazování klientů*

➤ *zprostředkování překladatelských a tlumočnických služeb*

➤ *finanční a materiální pomoc v odůvodněných případech“ (Martina)*

Mimo tyto služby je v organizaci možnost využívat počítačovou studovnu s bezplatným připojením na internet. Cizinci mohou využít kurzů českého jazyka, které se konají jednou týdně ve dvou úrovních –

začátečníci a pokročilí. Za kurzy českého jazyka je vybírán poplatek 10 Kč, který je použit na zaplacení okopírovaných materiálů, jelikož cizinci nemají k dispozici učebnice.

Na otázku, jestli existuje nějaký program, podle kterého jsou tvořeny služby, bylo odpovězeno takto:

„Podle jakoby potřeby těch klientů. Když chodili hodně a říkali, že mají problém s tím, že neumí česky nebo špatně, že ty kurzy češtiny jsou hodně drahý, tak sme tady teda uspořádali ty kurzy. Jenom tady teď máme takovej motivační poplatek.“[Martina rozhovor]

Tím, že organizace reaguje na stávající situaci, tak je pro organizaci Martina v podstatě nemožné, aby měla určitou strategii týkající se jejich služeb. NNO reaguje na stávající hospodářskou situaci České republiky. Podle této situace se mění také klientela organizace. V dřívějších letech ji navštěvovalo velké množství cizinců ze třetích zemí. Momentálně je převaha cizinců, kteří pocházejí ze zemí Evropské unie. V loňském roce navštívilo tuto organizaci nejvíce Bulharů, Slováků a Ukrajinců.

S největším zájmem se organizace Martina setkává u klasického poradenství.

Migranti jsou o službách této organizace informováni pomocí letáčků, které existují v několika jazykových mutacích. Kromě letáčků má organizace zaměstnané zahraniční brigádníky, většinou se jedná také o migranty. Tito brigádníci chodí s letáčky v určité jazykové mutaci a dávají je svým krajanům, se kterými lépe navazují kontakt než čeští lidé. Tyto letáčky jsou posílány i na cizineckou policii, pojišťovny, na ubytovny, a na místa, kde je možnost, že s nimi cizinec přijde do styku.

Kapacita organizace je 2 400 lidí. Organizace přijímá veškeré cizince i cizince s nelegálním statutem pobytu. Nepřijala by je jen

v případě, že by byli agresivní, nebo pod vlivem omamných látek nebo alkoholu.

Kromě migrantů se snaží organizace Martina o svých službách informovat také veřejnost. U případů, které jsou velmi akutní, jako například může být napadení cizince, je volána televize a média. Informace o této organizaci jsou rozesílány do novin. Přesto pracovnice této organizace přiznává, že informace pro veřejnost by mohly být lepší a mohlo by jich být více. Ale na informovanost občanů České republiky není dostatek času ani peněz. [Martina rozhovor]

Organizace Martina pořádá besedy na základních a středních školách. Na základních školách je tématem multikulturní výchova, xenofobie a rasismus. Jedná se tedy o snahu, aby děti pochopily, že i přes fyzické rozdíly mezi lidmi, jsme všichni psychicky stejní. Na tyto besedy většinou chodí český lektor s cizincem, který mluví o tom, jak se dostal do České republiky, jaké měl z toho pocity, jak se k němu lidé chovali a s jakými problémy se setkal. Na středních školách jsou besedy zaměřené na samotnou organizaci a na její práci s cizinci. [Martina rozhovor]

4.2.2 Organizace Pepa – služby

Na organizaci Pepa se můžete obracet, jestliže máte problém, který se týká:

- *Terénního poradenství (práce na ulici a veřejných místech, informace o poskytovaných službách OPU, základní orientace ve vašem problému, domluva další spolupráce)*
- *Právního poradenství (konzultace týkající se zákona o azylu, zákona o pobytu cizinců, o občanství, zákona o rodině a dalších právních předpisů)*

➤ *Sociálního poradenství (vzdělávání, sociální zabezpečení, zaměstnanost, zdravotní péče, bydlení, změna rodinné situace) (Pepa)*

Mimo tyto služby pořádá organizace další doplňkové služby, které jsou závislé na projektech, kterých se účastní. Od 1. 5. 2009 se účastní projektu, který informuje cizince o možnostech vzdělávání a zaměstnání. Cizincům nabízí pomoc při psaní životopisů, motivačních dopisů a při hledání zaměstnání, možnost osobní asistence a konzultace právníka v oblasti pracovního poměru. V rámci tohoto projektu bude vytvořena odborná publikace, která bude informovat o zaměstnanosti a nezaměstnanosti cizinců. V rámci dalšího kurzu se cizinci mohou učit český jazyk. Jedná se o kurz, na kterém se imigrant naučí lépe gramatiku a konverzaci. Dále bezplatná rekvalifikace, stáže u zaměstnavatelů a spolupráce na pracovním uplatnění. [Pepa]

Tato organizace nabízí kurzy českého jazyka. Jedná se o gramaticko-konverzační kurzy, které mají za cíl zlepšení gramatiky u cizinců, kteří česky mluví. Kurzy jsou intenzivní a jsou pořádány v malých skupinách, přibližně pěti lidí. [Pepa rozhovor]

Největší zájem ze strany cizinců je o sociálně-právní poradenství. Cizinci jsou o službách informováni pomocí letáčků, které jsou v několika jazykových mutacích a jsou distribuovány mezi cizince. [Pepa]

Kromě informování cizinců se snaží organizace Pepa informovat širší veřejnost, a to pomocí dvou projektů. Jeden projekt je zaměřen na žáky 8. a 9. tříd a jedná se o interaktivní hru simulace situace cizince v ČR. Druhým projektem je festival, který představuje cizineckou problematiku širší veřejnosti. [Pepa]

4.2.3 Porovnání služeb obou organizací

U obou organizací jsem se zajímala o to, jaké služby organizace nabízí, o jaké služby mají migranti největší význam, jakým způsobem jsou služby sestavovány a jakým způsobem jsou o nabízených službách informováni migranti, popřípadě široká veřejnost.

Obě dvě mnou zvolené neziskové organizace nabízí sociální poradenství migrantům. Sociální poradenství nabízí pomoc například v otázce řešení bydlení a zdravotní péče. Obě NNO uvádějí sociální službu jako službu, o kterou je ze strany cizinců největší zájem.

Odlišné je zaměření organizací, kdy organizace Martina přijímá všechny cizince, i ty s nelegálním statutem. Oproti tomu organizace Pepa je více zaměřena na obyvatele třetích zemí a většina klientů, kteří do organizace dochází, má trvalý pobyt na území ČR. Zaměření organizací je ovlivněno zdrojem příjmů, kdy organizace Pepa získává peníze z EU, které jsou určeny pro jedince ze třetích zemí. Touto problematikou se detailněji zabývám v kapitole dotace.

Každá z organizací nabízí stále služby. Jen výjimečně se stává, že by docházelo k zrušení určité služby. Mnohem častěji se služby rozrůstají, což je dáno zájmem migrantů. Respondentky shodně uvedly, že když organizace vidí, že o některou z jejich služeb dlouhou dobu není zájem, služba se zruší. K této situaci ale zatím nedošlo.

Organizace Martina nemá žádnou strategii při tvoření svých služeb. Je to dáno tím, že se snaží reagovat na aktuální situaci migrantů a měnící se hospodářství ČR, které má vliv na klientelu poradny a potřeby klientů. Organizace Pepa pravděpodobně určitou strategii má, ale má ji na starost centrála této organizace, která sídlí v Praze. O této strategii se mi nepodařilo získat více informací.

Obě dvě organizace informují cizince o svých službách pomocí letáků, které jsou provedené v několika jazykových mutacích. Tyto letáky

jsou distribuovány mezi cizince, dávají se na ubytovny nebo na místa, kde je pravděpodobné, že by se s nimi mohl cizinec setkat. Organizace Martina zaměstnává na distribuci letáků také cizince, kteří mají lepší přístup do své komunity.

Organizace Martina i organizace Pepa se snaží o svých službách informovat širokou veřejnost. Obě dvě organizace pořádají besedy se studenty základních škol, nebo škol středních. Přesto zaměstnankyně organizace Martina přiznává, že by informovanost veřejnosti mohla být větší, ale že na ní nezbyvá dostatek času ani financí.

4.3 Dotace

Nestátní neziskové organizace získávají peníze na své fungování z dotací a grantů. I když obě mnou zvolené NNO sídlí ve stejné lokalitě, přesto se liší v některých institucích, od kterých získávají dotace. Je to způsobené tím, že jejich zaměření je do určité míry odlišné. Organizace Martina je zaměřena na cizince všech zemí, oproti tomu Organizace Pepa se spíše zaměřuje na obyvatele třetích zemí, tedy na cizince pocházející ze zemí mimo Evropskou unii.

U těchto NNO jsem se zajímala o způsob získávání dotací, od koho dotace organizace dostává, zda s danými dotacemi může v určité míře volně pracovat a jestli má výše dotace vliv na nabízené služby.

4.3.1 Organizace Martina - dotace

Organizace Martina získává dotace především od Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) a od magistrátu města, ve kterém sídlí.
[Martina rozhovor]

Ministerstvo práce a sociálních věcí vypisuje dotace vždy na období jednoho roku. Každá organizace si o dotaci žádá a sama si navrhuje, jaká výše dotací by pro ni byla vhodná. MPSV tento návrh schválí a poté dané organizaci přidělí množství dotací, které jsou podle jejího zvážení dostatečné. Například Organizace Martina si v roce 2010 zažádala o 362 453 Kč, poté ji Ministerstvo práce a sociálních věcí navrhlo dotaci, která byla o něco nižší. [MPSV]

Dále si organizace příležitostně podává projekty, a to v případě nalezení vhodné dotace, která by pro organizaci byla zajímavá. Jedná se například o projekt, který je podpořený Open Society Fund. Další možnosti, jak získat peníze, jsou sponzorské dary, finanční příspěvky nebo veřejné sbírky.

Pro mne samotnou bylo překvapující, že tato poradna nezískává žádné dotace a granty z Evropské unie. Na otázku, čím je to způsobené, mi bylo odpovězeno takto:

„No zatím sme se k tomu nějak nedostali, protože ty evropský strukturální fondy, to už sou docela složitý ty žádosti. A taky už sme si teda vystačili s tímhleštim, že neni taková akutní potřeba. Takže nám to stačí, no.“ [Martina rozhovor]

Od Ministerstva práce a sociálních věcí dostává Organizace Martina peníze na obyvatele Evropské unie, ale nejedná se o peníze Evropské unie.

Respondentka uvedla, že granty a dotace, které jsou dávány v nižší částce, většinou reagují na určitou situaci, která je aktuální. Dotace od MPSV a od magistrátu města, ve kterém sídlí, jsou použity na mzdy. Tyto dotace jsou stabilní. Každý rok se sleduje, kolik měla daná organizace klientů a kolik má personálu, tím se zjistí efektivita práce a podle toho jsou jí připsány dotace na následující rok.

Důležité je, jakým způsobem má organizace možnost s dotacemi pracovat. Tedy zda je pevně stanoveno, jaká částka půjde na jakou

službu, nebo jestli si může organizace sama určit, kam by peníze měly jít. Organizace Martina má rozdělené dotace do několika kapitol, jako jsou například dotace na mzdy, na právníka, na kurzy českého jazyka. Poté, co dostane na dané kapitoly peníze, tak si s nimi může hospodařit, jak uzná za vhodné, jen musí být použity na danou kapitolu, na kterou byly vydány. Tento způsob dává organizaci relativní možnost snadnější a efektivnější realizace jejich služeb.

Předpokládala jsem, že dotace mají velký vliv na sestavení služeb. Tedy, že když není dostatek dotací, některé služby se zruší. Tento předpoklad se mi do určité míry potvrdil. Dotace mají vliv na sestavení služeb, ale nedochází k situacím, kdy by se služby rušily. Tedy zatím nenastala situace, kdy by tato organizace nedostala potřebné dotace na své základní služby. Služby se většinou nemění. Sestavení služeb je reakcí na potřeby klientů. Potřeby klientů se do určité míry mění, ale zatím se nestalo, že by o nějakou z nabízených služeb nebyl zájem, proto nedošlo k jejich zrušení. Ale pokud by nastala situace, že by rapidně klesl zájem například o kurzy českého jazyka, tak by se tato služba zrušila. Organizace Martina se spíše setkává s tím, že k jedné službě přidává služby doplňující.

Organizace nemá problémy s dotacemi, sice se každý rok dostává do mínusu, ale snaží se reagovat na dotační výzvy, které jí přinášejí další peníze a tím dochází k odstranění tohoto finančního mínusu. Tyto dotační výzvy nejsou v rozporu s jejich programem.

4.3.2 Organizace Pepa – dotace

Tato organizace získává dotace od státu. Dotace jsou především poskytovány na registrovanou sociální službu. Dalším zdrojem dotací je Evropská unie, která poskytla organizaci dotace na dva právě probíhající projekty. Oba programy jsou zaměřené na pomoc při pracovním

uplatnění. Jelikož jsou oba dva projekty dotovány z peněz EU, jsou zaměřené na mimoevropské obyvatele. [Pepa]

V rozhovoru respondentka uvedla, že na evropské lidi nejsou poskytovány dotace od EU. Tato organizace je zaměřená na obyvatele třetích zemí a také na obyvatele, kteří mají jazykovou bariéru. Pravděpodobně by mohlo dojít k situaci, kdy by organizace vzala i evropské obyvatele, ale jen za předpokladu, že by se tento klient nacházel v náročné životní situaci. U evropských cizinců se předpokládá, že se nacházejí v odlišné situaci než cizinci pocházející ze třetích zemí a že by neměli mít velké problémy při integraci do cílového prostoru, který se nachází v rámci Evropy. Ale přesto i obyvatelé Evropy mohou mít stejné, nebo velmi podobné problémy při integraci jako obyvatelé třetích zemí. [Pepa rozhovor]

Žádá-li organizace o určitý projekt jako jsou tyto dva, tak je náplň projektu vždy zadaná. Realizaci a vnitřní náplň projektu si rozhodne sama NNO. Přesto vždycky je daná osnova, které se musí organizace držet. Cílové skupiny a samotný cíl projektu je také určený.

Podle dotací se nemění složení služeb, které organizace nabízí. Ke změně služeb dochází v rámci projektů. V projektech od EU je možná určitá flexibilita. Granty jsou vypisovány na aktuální situaci. Přesto je otázkou, do jaké míry jsou tyto projekty aktuální.

Respondentka uvedla, že v některých případech je sporné, zda granty a dotace reagují na stávající situaci. Je to dáno dobou, která uběhne od podání žádosti až do výběrového řízení. Tedy v migrační problematice může být určitý trend, na který se snaží dotace reagovat vypsáním dotačního řízení. Než dojde k vyhodnocení výběrového řízení, může to trvat až rok. Tento trend se během doby, kdy je vyhodnocováno výběrové řízení, může změnit. [Pepa rozhovor]

Každý projekt je vypisován jako reakce na stávající situaci, přesto jeho realizace může proběhnout v době, kdy je situace o něco odlišná než při zadávání projektu.

Po skončení dotace nebo grantu nemusí dojít k zrušení programu. Záleží na tom, zda je program jednorázový a řeší jen aktuální problematiku cizinců, nebo jestli je dlouhodobého charakteru. Je-li dlouhodobého charakteru, snaží se organizace o udržení tohoto programu, například žádostí o další dotace na tuto službu. [Pepa rozhovor]

4.3.3 Porovnání dotací obou organizací

V otázce dotací jsem se zaměřila na to, jakým způsobem NNO získávají dotace, od koho, jak tyto dotace ovlivňují služby, které organizace nabízí a jakým způsobem je možné s dotacemi zacházet.

Organizace Martina získává dotace především od Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) a od magistrátu města, ve kterém sídlí. Tyto dotace jsou stabilní a jsou použity na mzdy. Každý rok se sleduje, kolik klientů navštívilo organizaci a kolik má organizace zaměstnanců, podle toho se zjistí efektivita práce a organizaci jsou připsány dotace na další rok.

V případě, že je vypsán grant, o který by poradna měla zájem, tak si vypíše projekt. Pro mne bylo překvapující, že organizace Martina nezískává granty a dotace z EU. Je to způsobené tím, že si organizace vystačí se svými dotacemi.

Organizace Pepa získává dotace od státu, ale především od EU. V rámci dotací EU momentálně organizace pořádá dva projekty. Dotacemi, které jsou poskytovány od EU, je i ovlivněna cílová skupina, jelikož při vypsání projektu je uvedeno, jaký cíl má projekt a na jakou cílovou skupinu se soustředí. Dotace EU jsou poskytovány na cizince

pocházející ze třetích zemí. V tomto případě se pracuje s předpokladem, že u cizinců pocházejících z Evropy by měl být proces integrace snazší, než u cizinců ze třetích zemí.

Předpokládala jsem, že podle výše a zaměření dotací se mění i množství služeb, které organizace nabízí. Služby, alespoň u druhé organizace, se mění podle projektů. Přesto existují služby, které jsou nabízeny stále. Po skončení dotace nebo grantu nemusí dojít ke zrušení služby. Pokud daná služba stále reaguje na potřeby klientů, organizace se snaží o udržení této služby a získání financí na toto udržení. Jedná-li se o službu, která řešila aktuální situaci migrantů a došlo-li ke zlepšení této situace, nebývá služba dále prodloužena.

V organizaci Pepa mají dotace vliv na sestavení služeb, některé služby jsou stabilní. Sestavení služeb se snaží reagovat na potřeby klientů. Pokud by organizace viděla, že o určitou službu není po delší časový úsek zájem, službu by zrušila. K takové situaci v organizaci zatím nedošlo.

S dotacemi tyto dvě NNO mohou pracovat v rámci projektu, na který je dotace poskytnuta. V zadání projektu je uvedeno, o jaký projekt se jedná, co je jeho cílem a jaké jsou cílové skupiny. Konkrétní program si sestavují organizace sami. Organizace Martina má dotace rozdělené do kapitol, jako jsou například mzdy a kurzy českého jazyka. Peníze musí být použity na danou kapitolu, ale přesné určení si může organizace zvolit sama.

Granty a dotace se sice snaží reagovat na aktuální situaci migrantů a na jejich potřeby, ale v některých případech může proces podání a schválení projektu trvat až rok. Poté je otázkou, do jaké míry tento projekt reaguje na aktuální situaci.

4.4 Vliv státní politiky

Role a fungování NNO je ovlivněno státní politikou. Organizace mohou být ovlivněny granty a dotacemi, které jsou určovány státem, a nebo samotnou státní politikou a její legislativou, ve které jsou zakotveny zákony týkající se cizinců na území ČR.

Zajímalo mne, jakým způsobem státní politika ovlivňuje fungování NNO, o jaké specifické problémy se jedná, jakým způsobem je NNO řeší a zda mají tyto NNO možnost upozornit na chyby v legislativě.

4.4.1 Organizace Martina - vliv státní politiky

V rámci NNO jsem se především zajímala o to, zda a jakým způsobem státní politika ovlivňuje fungování NNO. Na tuto otázku mi bylo odpovězeno takto:

„No hodně nás ovlivňuje, no spíš jakoby legislativa teda, která se týká cizinců, to ten zákon o pobytu cizinců nebo o azylu, tak to hodně no, protože tam je spousta těch věcí, který sou nevýhodný pro ty cizince a dostávají je do dostatečných problémů.“ [Martina rozhovor]

Z této odpovědi vyplývá, že ve státní politice, respektive ve státní legislativě, je zakotveno množství rozhodnutí, které cizince znevýhodňují a ztěžují jim život v cílovém prostoru. I když se organizace snaží tuto situaci změnit, zatím se jí to nedaří, jelikož její vliv na státní legislativu není tak velký. Respondenti organizace se často dostávají do složitých situací, kterým by se dalo vyhnout.

Respondentka se například zmiňovala o situaci, kdy do České republiky přiveze pracovní agentura cizince, ale dále už nemá žádnou povinnost se o něj starat. Zaměstná ho například na jeden měsíc,

ale pak už o jeho práci nejeví zájem. V takovém případě cizinec neumí jazyk, nemá zajištěné bydlení, přišel o práci a neví, jak se má dostat do své rodné země. Přejde-li do organizace Martina, tak se mu snaží organizace pomoci.

„Snažíme se teda mu najít zaměstnání, ale v současné době to je skoro jakoby bezvýchodná situace, protože tady je spousta jakoby uchazečů o jedno pracovní místo volný. (...) Takže cizinci velice špatně hledají práci a když neumí jazyk, tak je to vyloženě katastrofa. A nám zase nikdo nedá peníze teda na nějaký potraviny pro ty lidi nebo, napsali jsme si jeden menší trojek na potraviny a dostali jsme na ně dvacet tisíc na rok, což skoro nic Keni, jo. (...) My ho můžeme třeba vybavit jednou taškou jídla jednorázově, ale že jo, to nic neřeší. Ten člověk za týden má zase hlad. (...) Takže v podstatě mu umožníme, aby si tady hledal na internetu práci, nebo mu něco obvoláme, nebo půjčíme telefon, má tady možnost chodit na ty kurzy českého jazyka, to je tak všechno, co jako my můžeme udělat.“ [Martina rozhovor]

Při řešení takovéto situace se organizace dostává do relativně neřešitelné situace. Snaží se cizinci najít práci. Vzhledem k hospodářské krizi je práce méně než v dřívějších dobách, kdy čeští občané neměli zájem o nekvalifikované práce. S menším množstvím pracovních míst jsou Češi ochotni pracovat i na nižších pozicích a zaměstnavatel raději zaměstná Čecha než cizince, který neumí dobře česky. [Martina rozhovor]

Dalším aspektem, který ztěžuje NNO práci s cizinci, je systém pojištění, který je legislativně špatně vytvořený.

„ (...) Oni ti cizinci z těch třetích zemí nemůžou vstoupit do našeho klasického pojištění, ale musí si platit smluvní pojištění. A to smluvní pojištění je prostě jako obchod, no. To je obchod a když se tý pojišťovně zdá, že je to pro ni nevýhodný, to je třeba v případě, že se narodí dítě, který je nemocný, nebo je to člověk, cizinec, který má diabetes, nebo nějakou takovou nemoc, která jakoby vyžaduje časté návštěvy doktora, tak oni ho prostě nepojistí, oni ho prostě nepojistí a ten člověk, pokud zrovna nemá zaměstnání, že by byl

pojištěnej v titulu zaměstnání, jako zaměstnanec a on zrovna práci nemá, tak pojištěnej není. Tak pojištěnej není a nebo, to je další věc, že smluvní pojišťovny, i když ho pojistí, tak oni chtějí minimálně na šest měsíců zaplatit dopředu. U dětí do jednoho roku to je na celý rok. A ty, oni na to nemají dopředu, takže oni se nepojistí a pak, když dojde k nějakému problému, tak prostě nemají zdravotní ošetření. (...)“[Martina rozhovor]

Toto smluvní zdravotní pojištění je komerčním druhem pojištění, které si uzavíráme na základě vlastního rozhodnutí. Pojištění si mohou uzavřít lidé, kteří nesplňují podmínky pro účast na veřejném zdravotním pojištění (tedy osoby, které nemají trvalý pobyt na území ČR, a nebo nejsou zaměstnání u zaměstnavatele se sídlem na území ČR).

Smluvní zdravotní pojištění je buď dlouhodobé, nebo krátkodobé. Krátkodobé zdravotní pojištění se uzavírá při pobytu do jednoho roku, kdy se platí jen nutná zdravotní péče. Dlouhodobé zdravotní pojištění je do určité míry podobné jako veřejné zdravotní pojištění a mohou ho například uzavřít cizinci, kteří jsou na území České republiky nad 90 dní na základě víza.

„Výše pojistného je závislá na věku a pohlaví žadatele, a na stanovených smluvních podmínkách.“ Smluvní pojištění se musí uzavírat na dobu půl roku až roku a cizinec musí zaplatit částku na celé smluvní období. [Český statistický úřad]

Respondentka uvedla, že mnoho cizinců nemá dostatek financí na to, aby si smluvní pojištění uzavřeli. Nastane-li situace, že cizinec potřebuje lékařské ošetření, nedostane ho. Nezisková organizace nemá možnost tuto situaci nějak změnit či ovlivnit. Pojištění cizincům samozřejmě platit nemůže, protože se jedná o vysoké částky. Podle zaměstnankyně organizace Martina by stačilo, kdyby v legislativě bylo zakotvené, že cizinci musejí mít uzavřené pojištění, které nemusí být zaplacené na půl roku až rok dopředu, ale jen na měsíc dopředu. Tím by došlo k minimalizaci problémů týkajících se zdravotního pojištění a problémů, které jsou s ním spjaté. Organizace Martina se snaží

upozornit na části legislativy, které problematizují situaci migrantům a aktivně se snaží o jejich změnu, například sepsáním petice. Tato snaha zatím neměla žádný vliv na změnu legislativy. Podle respondenty by stačily jen malé změny v legislativě, které by ulehčily život i integraci cizinců na území ČR.

4.4.2 Organizace Pepa – vliv státní politiky

Organizace Pepa, stejně jako organizace Martina, je ovlivněna státní politikou. Státní politika ji nejvíce ovlivňuje v otázce dotací. Organizace se musí přizpůsobit dotacím a grantům, které jsou vypsány státem a dále pracovat s těmito dotacemi. Dotace ovlivňují složení služeb i množství služeb, které organizace nabízí. Podle zdroje, který granty a dotace nabízí, jsou ovlivněné také cílové skupiny, pro které jsou peníze určeny. Některé z projektů této organizace jsou dotovány z peněz, které poskytuje EU, tyto peníze jsou primárně poskytnuty obyvatelům třetích zemí. V tomto bodě je dobře patrné, jak státní politika nepřímo ovlivňuje také cílovou skupinu, se kterou bude organizace pracovat.

Ovlivnění státní politikou v otázce dotací bylo jediné ovlivnění, které zaměstnankyně této organizace uvedla. Podle zaměstnankyně tato organizace není ovlivněna státní politikou tolik, jako například organizace Martina. Jako důvod tohoto nižšího ovlivnění uvedla to, že tato organizace působí v dané lokalitě kratší dobu než organizace Martina a také se specializuje na jiné cílové skupiny. Velké množství jejich klientů má v České republice trvalý pobyt. Můžeme předpokládat, že migranti s trvalým pobytem v ČR se již nacházejí v poměrně stabilní situaci, tedy mají ubytování i zaměstnání. Pravděpodobně proto tato organizace nevnímá státní legislativu a zákony tak problematicky, jako organizace Martina.

4.4.3 Porovnání vlivu státní politiky na obě organizace

Posledním tématem, kterému jsem se věnovala, byl vliv státní politiky na fungování organizace Martina i organizace Pepa. Zajímalo mě, jakým způsobem se vliv státní politiky odráží ve fungování NNO.

Na fungování organizace Martina má státní politika, zejména co se týče legislativy, vliv. V legislativě je zakotveno množství zákonů, které znevýhodňují cizince, a tím komplikují snahu NNO pomoci migrantům. Jedná se například o zákon o pobytu cizinců a o azylu. Dalším příkladem je nastavení zdravotního pojištění. Cizinec si v České republice může uzavřít smluvní pojištění, které se platí na půl roku až rok dopředu. Mnoho cizinců si toto pojištění nemůže dovolit uzavřít, protože na něj nemají dostatečné finanční zdroje. V případě onemocnění nebo úrazu se jim nedostane zdravotní péče.

Organizace Martina se prý snažila upozornit na chyby v legislativě pomocí sepsání petice, ale přesto nedošlo ke změně. Podle zaměstnanců by malé změny v legislativě velkou měrou ulehčily život i integraci cizinců do cílového prostoru.

Vliv státní politiky na fungování organizace Pepa se nejvíce projevuje v dotacích a grantech, které jsou státem vypisovány. Granty, které jsou vypsány, definují i cílovou skupinu daného projektu. Tedy můžeme říci, že státní politika má vliv na celkové fungování organizace, jelikož organizaci pomocí grantů definuje, na jaké cílové skupiny se bude zaměřovat. Zaměstnankyně této organizace se nezmiňovala o žádných jiných specifických problémech, které by souvisely se státní politikou. Pravděpodobně je to způsobené tím, že se tato organizace vyskytuje v dané lokalitě kratší dobu než organizace Martina a cílové skupiny této organizace jsou odlišné od cílových skupin organizace Martina. Organizace Martina není specializována na určité migranty, přijímá i migranty s nelegálním statutem pobytu.

4.5 Integrace

4.5.1 Organizace Martina - integrace

Zajímavé mi přišlo, jakým způsobem organizace Martina hodnotí svůj úspěch v pomoci cizinci integrovat se do cílového prostoru. Ptala jsem se, zda tuto pomoc cizincům v integraci organizace naplňuje a setkala jsem se s následující odpovědí.

„No já myslím, že tohle v současné době ta integrace jako jde trochu stranou. Ta integrace byla hodně důležitá, nebo taková hodně v popředí, tak dva roky zpátky. Kdy tady ta hospodářská situace ještě byla dobrá, bylo hodně práce, naši lidi čeští nechtěli dělat na těch nekvalifikovaných pozicích a sami zaměstnavatelé nám volali, že prostě potřebují nutně zaměstnance, jestli nám sem nechodí třeba cizinci a neptají se po práci, jestli bysme mohli spojit ty kontakty a podobně. (...) A v současné době, když je ta situace hodně špatná, ty lidi nemají jídlo, nemají kde spát, jsou nemocní, bez práce, bez ubytování, tak oni, pro ně ta integrace v současné době není důležitá. Oni potřebují se hlavně najíst, vyspat a najít si tu práci a nemají jako až takovou náladu, já nevím, někde chodit na nějaké přednášky tady, který by jim pomohly se tady integrovat, nebo jezdit na výlety. To pro ně není až tak důležité. „[Martina rozhovor]

V tomto bodě je vidět, jakým způsobem je migrace a tedy i zaměření organizace ovlivněno dalšími faktory, jako je hospodářství cílové země. Se změnou hospodářství se mění i požadavky cizinců, kteří nemají takový zájem o integraci. V dnešní době je pro ně podstatné zajištění základních potřeb jako je jídlo, ubytování a práce.

Podle respondentky většina cizinců přijíždí do České republiky na přechodnou dobu. Předpokládají, že si tady vydělají peníze, které

budou posílat do své rodné země a po zlepšení situace odcestují zpět. Jen menšina chce v České republice zůstat. Neznamená to, že integrace není součástí konceptu této NNO, ale spíše se požadavky na integraci mění podle dalších aspektů.

4.5.2 Organizace Pepa- integrace

Zaměstnankyně organizace Pepa uvedla, že tato organizace přispívá k integraci cizinců pomocí svých programů, jako je poskytování poradenství cizincům, sociální a právní poradenství, příležitostná osvěta veřejnosti a multikulturní akce. Podle respondentky nelze rozumně odpovědět na otázku, zda mají cizinci zájem o integraci. Každý klient je specifický a s tím souvisí i jeho důraz na integraci.

4.5.3 Porovnání pohledu na integrace obou organizací

Zajímavé mi přišlo, jakým způsobem se podle zaměstnankyně organizace Martina mění cíle migrantů. Předpokládala jsem, že migranti se snaží o integraci do cílového prostoru, proto jsem se ptala na otázku, jakým způsobem by daná organizace charakterizovala svůj úspěch v pomoci migrantům integrovat se do cílového prostoru.

Podle zaměstnankyně organizace Martina v dnešní době není hlavním cílem migrantů integrace, ale snaha zajistit si základní potřeby, jako je ubytování, zaměstnání a s tím spojená strava. V situaci, kdy migrant nemá zajištěné ubytování, ztratil práci a tím pádem nemá peníze na stravu, pro něj není integrace hlavním cílem. S mění se hospodářskou situací, kdy ubývá volných pracovních míst, a migranti mají velký problém najít zaměstnání, jde integrace stranou. Cíle migrantů jsou velkou měrou ovlivněny hospodářstvím cílové země. Před dvěma lety, kdy hospodářství ČR bylo stabilnější a bylo dostatek pracovních míst, měli migranti větší zájem o to, aby se integrovali. Dnes je ale situace jiná.

Podle zaměstnankyně organizace Pepa není možné říci, zda cizinci mají nebo nemají v dnešní době zájem o integraci. Každý migrant je specifický, stejně jako jeho životní situace a jeho cíle.

5 Závěr

Ve své práci jsem se zaměřovala na tři hlavní témata týkající se NNO, tedy na služby, dotace a vliv státní politiky, který se odráží ve fungování NNO. Tyto témata jsou velmi provázaná, kdy státní politika pomocí vypisování grantů a dotací ovlivňuje služby a cílovou skupinu, na kterou se můžou NNO zaměřovat.

Pro svůj výzkum jsem si zvolila organizaci Martina, která přijímá veškeré cizince a organizaci Pepa, která se specializuje na obyvatele třetích zemí. Tyto organizace se specializují na odlišné cílové skupiny, přesto jsou jejich služby do určité míry podobné. Obě mnou zvolené organizace nabízejí svým klientům sociální poradenství a považují tuto službu jako nejžádanější ze strany migrantů. Tím, že každá organizace pracuje s odlišnou cílovou skupinou, nedochází k velkému překrývání služeb těchto organizací. Zaměstnankyně z obou organizací potvrzují, že jen v minimálním výskytu případů dochází ke zrušení služeb. Spíše se setkávají se situacemi, kdy je potřeba počet služeb navýšit, jelikož o ně migranti jeví velký zájem.

Obě organizace informují klienty o svých službách pomocí letáků, které jsou provedené v několika jazykových mutacích. Tyto letáky jsou distribuovány mezi cizince, nebo se nacházejí na místech, kde se cizinci vyskytují. Organizace Martina i organizace Pepa se snaží o svých službách informovat širokou veřejnost.

V otázce dotací jsem se zaměřila na způsob získávání dotací a vliv dotací na nabízené služby. Organizace Martina získává dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí a od magistrátu města, ve kterém sídlí. Organizace Pepa získává dotace od státu, ale také od EU. Dotace

od EU primárně směřují na pomoc obyvatelům třetích zemí. Dotace a cílová skupina, pro kterou jsou určeny, mají vliv na zaměření dané organizace a na sestavení jejich služeb.

Dotace mají vliv na složení služeb, které organizace nabízí. Respondentky se shodují, že financování NNO je do jisté míry nejisté a tím je ovlivněno celkové působení organizace. Obě organizace mají své pevné služby, které se nemění a k těmto službám jsou přidávány další, podle vypsání grantů a dotací. Organizace Martina se každý rok dostává do finančního mínusu. Tento mínus se snaží pokrýt dalšími projekty.

Obě organizace mohou s dotacemi pracovat vždy v rámci projektu, na který byly finance určeny. Projekt stanovuje oblast, čeho se týká, cíl a cílové skupiny. V tomto bodě se prolínají dotace s vlivem politiky, kde jsou organizace ovlivněny financováním ze strany státu. Jak uvedla zaměstnankyně organizace Pepa, státní politika ovlivňuje granty a dotace, a tím působí na NNO. Pomocí grantů a dotací je ovlivňováno, na co se organizace může zaměřovat, do jaké míry a kdo bude cílovou skupinou. Tímto způsobem jsou NNO nucené, aby se přizpůsobovaly záměrům státní sféry. (Rychlík. 2010: 89) Otázkou je, do jaké míry jsou tedy NNO nezávislé a do jaké míry se musí přizpůsobovat státu a státním potřebám.

Dalším problémem je legislativa státu, která ovlivňuje činnost NNO. Zaměstnankyně organizace Martina vidí velké nedostatky v státní legislativě, která nevyhází vstříc migrantům a ztěžuje tak jejich integraci do cílového prostoru. Hlavní problém vidí v zákonu o pobytu cizinců a o azylu a také v systému zdravotního pojištění, které si mnoho cizinců nemůže dovolit.

Jak uvádí zaměstnankyně organizace Martina, v dnešní době je integrace ovlivněna hospodářskou situací. Podle respondentky není v dnešní době tak velká snaha ze strany cizinců na to, aby se integrovali

do cílového prostoru. Cizinci se spíše snaží zajistit si základní potřeby, jako je obživa a ubytování.

Jelikož jsem prováděla rozhovory vždy jen s jednou pracovnící z organizace, výpovědi uvádějí pohled jednoho člověka na danou problematiku. Jistě by bylo dobré, kdyby zdroje dat pocházely od většího množství respondentů, v ideálním případě i od migrantů, kteří vnímají služby NNO jinak, než samotná organizace. Zajímavé by bylo zaměřit se pouze na státní politiku a poté zjistit, do jaké míry se NNO přizpůsobují státu a do jaké míry mají možnost být nezávislé.

6 Použitá literatura

- Analýza přístupu imigrantek a imigrantů ke vzdělání a na trhu práce v České republice. Vydané pro MPSV. [online]. [cit. 3.listopadu 2010]

Dostupné na Internetu
<http://www.cizinci.cz/files/clanky/484/Analyza_imigranti.pdf> .

- Anheier, Helmut K., Salamon, Lester M. Nástup neziskového sektoru, mezinárodní srovnání. Praha: Agnes. 1999.

- *Asociace nestátních neziskových organizací v České republice*. [online] [cit. 1.dubna 2010]. Dostupné z Internetu: <<http://asociacenno.cz/view.php?cisloclanku=2005103001>> .

- Český statistický úřad. [online] [cit. 16. ledna 2011]. Dostupné z Internetu: <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/o/1414-07-2007-6_zdravotni_pece_o_cizince> .

- Organizace Martina. [online] [cit. 16. ledna 2011].

- Dohnalová, Marie. *Slovník antropologie občanské společnosti*. Brno: Akademické nakladatelství CERM v Brně. 2004. 778 s. ISBN 80-7204-443-5.

- Drbohlav, Dušan. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In: Šišková, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha : Portál. 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

- Evropská unie v České republice. [online]. [cit. 15.ledna 2011]

Dostupné na Internetu:
<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/granty_cs.htm > .

- Geist, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing. 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.

- Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál. 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

- Hyánek, V., Škarabelová, S., Řežuchová, M. Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů (metody, problémy, řešení). 1. vyd. Brno: CVNS, 2005, 40 s. ISBN 80–239–5262–. Dostupné na Internetu < <http://www.e-cvns.cz> > .

- *Integrace cizinců*. [online] [cit. 6. listopadu 2010]. Dostupné na Internetu <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2.html>> .

- Janků, Kateřina. Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. *Sociální studia* [online]. 2006 [cit. 23. dubna 2010], pp. 13-27. Dostupné na Internetu:
<http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/KJank

u_Modernimigracestehovanisezvlastnimvyznamem.pdf> . ISSN 1214-813X. .

- Jelínková, Marie. Hánová, Martina. Současná situace migrantů na Plzeňsku. *Migraceonline.cz* [online]. 8. 12. 2010. [cit. 13.ledna 2011] Dostupné na Internetu: <<http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2269140>>.

- Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 3.února 2011]

Dostupné na Internetu <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=35703&docType=&chnum=2>> .

- Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. [cit. 3.února 2011]

Dostupné na Internetu < www.mpsv.cz > .

- *Organizace Pepa*. [online]. [cit. 10.listopadu 2010].

- Penninx, Rinus. Integration: The Role of Communities, Institutions, and the State. www.migrationinformation.org [online]. 2003. [cit. 18. ledna 2011] Dostupné na Internetu <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=168>> .

- Pospíšil Miroslav, Neumayer Michaela, Škarabelová Simona, Malý Ivan, Meyer Michael, Schneider Ulrike Neziskové organizace a jejich funkce v demokratické společnosti. 1. vyd. Brno: Společnost pro studium

neziskového sektoru, 2009, 32 s. ISBN 978–80–904150–3–4. . [online]. [cit. 12.listopadu 2010]. Dostupné na Internetu < <http://www.e-cvns.cz> > .

- Ray, Brian. Immigrant Integration: Building to Opportunity. www.migrationinformation.org [online]. 2002. [cit. 18.ledna 2011] Dostupné na Internetu <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=57>> .

- Rychlík, Jan. *Přínos a potenciál vědeckého výzkumu v oblasti migrace*, Praha : Ministerstvo vnitra ČR. 2010. 123 s.. ISBN 978-80-254-8008-3.

- Sociální služby krajského města. [online]. [cit. 18.ledna 2011].

- Szczepaniková, Alice. Mezi státem a klienty - Nevládní neziskové organizace pracující s uprchlíky a migranty v ČR. *Migraceonline.cz* [online]. 16. 1. 2010 [cit. 2.dubna 2010.] Dostupné na Internetu <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2212820>> .

- Škarabelová, S. (ed.) Definice neziskového sektoru (Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS). 1. vyd. Brno: CVNS, 2005, 52 s. ISBN 80–239–4057–0. . [online]. [cit. 15.listopadu 2010]. Dostupné na Internetu < <http://www.e-cvns.cz> > .

- Tomášková, Petra. Právní rámec problematiky migrantů a menšin. In: Šišková, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha : Portál. 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

- Tošnerová, Barbora. Podoba integrace cizinců v českých krajích – Krajská integrační centra. *Migraceonline.cz* [online]. 27. 12. 2009 [cit. 1.dubna 2010] Dostupné na Internetu <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210832>> .

- Trbola, Robert. Rákoczyová, Miroslava. *Vybrané aspekty života cizinců v České republice*. Praha: VÚPSV, v.v.i. [online]. 9. 6. 2009 [cit. 3.listopadu 2010]

Dostupné na Internetu
<http://www.cizinci.cz/files/clanky/710/Vybrane_aspekty.pdf> .

- Varianty. [online] [cit. 24. dubna 2011]. Dostupné z Internetu: <www.varianty.cz>.

6.1 Seznam použitých zkratek

Martina rozhovor- data získaná v rámci rozhovoru s respondentkou z organizace Martina

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

MVČR - Ministerstvo vnitra České republiky

Organizace Martina – webové stránky + informační materiály NNO

Organizace Pepa – webové stránky + informační materiály druhé organizace, se kterou jsem spolupracovala, nepřeje si být jmenována

Pepa rozhovor – data získaná v rámci rozhovoru s respondentkou z druhé organizace

7 Resumé

In my thesis I tried to find out what are the possibilities offered by nonprofit organizations for immigrants to receive subsidies and how are they influenced by state policy. To find the data I took two NGOs in the Prague region, where I conducted interviews. In organizations, I always talked with one employee and as another data source I used promotional materials of organizations. I found out that both organizations offer similar services to their clients when counseling social services deemed most important for migrants. Organization Martina gains subsidies from the Ministry of Labour and Social Affairs and the municipality of city, where the organization has a seat. Organization Pepa gains subsidies from the state and from the EU. Different sources of funding influence the focus of the organization. Both organizations agree that some parts of the state legislation does not help the migrants, which leads to more difficult options to assimilate. Organizations are affected by state policies as a result of state funding, when they have to conform grants and subsidies.